

DE JUISTE ONDERSTEUNING VAN ZORGLEERLINGEN

Ondersteuningsniveau 2 en 3, hoe bied je dat aan?

DOOR IRIS VERHAAGEN

'Scholen moeten ervoor zorgen dat de juiste leerlingen bij de vergoede zorg terechtkomen.' De inspectie van het Onderwijs schrijft dit in 2019 in haar adviesrapport 'Dyslexieverklaringen: verschillen tussen scholen nader bekeken'. Een mooi streven, maar wel veel makkelijker gezegd dan gedaan! Hoe zorg je ervoor dat de weg naar de vergoede zorg goed is ingericht op school, zodat alle leerlingen goed onderwijs en de juiste begeleiding krijgen?

Een pasklaar antwoord is hier niet op te geven. Dit komt door de grote verscheidenheid aan schoolstructuren, de visie, de inrichting van het onderwijscurriculum en de besteding van de gelden. Het liefst wil een school alle leerlingen passend onderwijs bieden. De verlegen leerling, de leerling met ADHD, de cognitief talentvolle leerling en ook de (potentieel) dyslectische leerlingen verdienen de begeleiding die zij nodig hebben. Toch blijkt uit onderzoek dat meer dan de helft van de scholen moeite heeft met de invulling van de ondersteuning op het gebied van lezen en spellen (Inspectie van het Onderwijs, 2019). Schrikbarend!

IN DE PRAKTIJK

Terugkijkend op mijn tijd als leerkracht bezat ik weliswaar enige kennis over het opbouwen van een leerlingendossier dat nodig is om een aanvraag voor de vergoede dyslexiezorg te kunnen doen. Maar ik miste wel deskundigheid hierin. Ik vond het lastig om op een effectieve manier leerlingen hierin te begeleiden. En als ik af ga op de conclusie uit het onderzoek van de onderwijsinspectie (2019) denk ik dat ik niet de enige was.

ONDERWIJSCONTINUÛM - ONDERSTEUNINGSNIVEAU 1, 2 EN 3

Om kwalitatief hoogstaand onderwijs te geven aan leerlingen die moeite hebben met lezen en spellen moeten onderwijsprofessionals over voldoende kennis beschikken over de ondersteuningsniveaus 1, 2 en 3. Het gaat hierbij niet alleen over kennis over de inhoud – ze moeten ook de juiste praktische invulling hieraan kunnen geven. Een praktische invulling die ook organisatorisch haalbaar is in de klas.

De onmisbare basis is goed lees- en spellingonderwijs voor alle leerlingen op ondersteuningsniveau 1. De onderwijsprofessional gebruikt hiervoor de reguliere lees- en spellingmethode, biedt voldoende oefentijd en herhaalt instructies waar nodig. Het overgrote gedeelte van de leerlingen heeft hier voldoende baat bij.

De zwakste 25% van de groep heeft echter intensievere begeleiding nodig. Dit wordt geboden op ondersteuningsniveau 2. Stap voor stap de instructie aanbieden, de uitleg verrijken door afbeeldingen, concrete materialen gebruiken en/of meer oefentijd behoren tot de mogelijkheden. Met als doel dat deze leerlingen de aansluiting met de methode kunnen behouden.

Als blijkt dat een leerling het tempo van het lees- en spellingonderwijs niet meer kan volgen, en de ontwikkeling stagneert of achteruit gaat, wordt de begeleiding geïntensiveerd en specifieker. Het onderwijsaanbod sluit aan bij de lees- en spellingelementen die de leerling nog lastig vindt.

ONDERSTEUNINGSNIVEAU	STAP	Bron: C. Struiksma
1. Basisarrangement: Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband	1. Kwaliteit van instructiegedrag en klassenmanagement 2. Juist gebruik van effectieve lesmethodes 3. Gebruik van leerlingvolgsysteem	
2. Intensief arrangement: Extra zorg aan de 25% zwakste leerlingen in de groepssituatie door de leerkracht	4. Vaststellen van potentiële uitvallers en bieden van voldoende differentiatie in de klas (verlengde instructie en begeleide oefening)	
3. Zeer intensief arrangement Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteund door een onderwijsprofessional, vaak de intern begeleider van de school	5. Vaststellen van leerlingen met ernstige leesproblemen 6. Intensieve begeleiding door individuele instructie of instructie in kleine groepjes 7. Vaststellen van achterstand en hardnekkigheid 8. Vermoeden van dyslexie	
4. Diagnostiek en behandeling in een zorginstituut	9. Vaststellen dyslexie door psychodiagnostisch onderzoek 10. Gespecialiseerde dyslexiebehandeling	
Op ondersteuningsniveau 1, 2, 3 en 4	11. Coaching en ondersteuning van leerlingen (met dyslexie)	

Gemiddeld gezien komt 10% van de leerlingen in aanmerking voor deze extra ondersteuning die doorgaans buiten de klas wordt geboden: ondersteuningsniveau 3. 3 tot 4% van de leerlingen zal uiteindelijk in aanmerking komen voor de vergoede dyslexiezorg, dit is ondersteuningsniveau 4.

De ondersteuningsniveaus gaan uit van gestapelde zorg. Wanneer een leerling ondersteuning krijgt op niveau 3 betekent dit niet dat niveau 1 en 2 komen te vervallen. De leerling krijgt een passend onderwijsaanbod op ondersteuningsniveau 1, 2 en 3 (NKD, 2019). Uit het onderzoek van Inspectie van het Onderwijs (2019) blijkt dat scholen die alle ondersteuningsniveaus goed inzetten het hoogst scoren op kenmerken van effectief lees- en spellingonderwijs.

DE PRAKTISCHE INVULLING VAN ONDERSTEUNINGSNIVEAU 2 EN 3

Het is dus een must voor alle basisscholen om zorg te bieden op alle drie de ondersteuningsniveaus. Afstemming is hét toverwoord om het lees- en spellingonderwijs op ondersteuningsniveau 2 en 3 effectief en kwalitatief hoogstaand in te richten. Op school- en klassenniveau is het van belang dat hierin één koers wordt gevaren.

IN DE PRAKTIJK

Het kan een hele puzzel zijn om de ondersteuningsniveaus goed in te richten. Als leerkracht had ik veel verschillende materialen en hulpmiddelen voorhanden. Misschien wel té veel? Iedere collega besliste voor zichzelf welke ondersteuning op welk niveau werd aangeboden. Terugkijkend had ik behoefte aan duidelijkheid, één lijn. Wanneer wordt welke ondersteuning ingezet en voor wie?

Afstemming betekent communicatie met elkaar over de organisatie en inrichting van de ondersteuningsniveaus. Dus... kom met alle betrokkenen (intern begeleider, leesspecialist en leerkracht(en)) bij elkaar en maak een eenduidig en haalbaar plan voor de invulling van de ondersteuningsniveaus. Of pak het bestaande document er nog eens bij en organiseer een kritisch evaluatiemoment. Biedt de school een compleet aanbod op ondersteuningsniveau 2 en 3? Lukt het de leerkracht om de juiste en passende ondersteuning te geven voor iedere leerling? Zo niet, wat heeft de leerkracht nodig zodat de slagingskans wordt vergroot?

STEM MET ELKAAR AF:

- Wanneer krijgen leerlingen begeleiding op ondersteuningsniveau 2 en 3?
- Wanneer krijgt de leerling individuele begeleiding en wanneer wordt de ondersteuning in een groepje gegeven?
- Welke materialen en/of hulpmiddelen worden ingezet op ondersteuningsniveau 2 en 3 voor lezen en spellen?
- Door wie wordt de ondersteuning op niveau 2 en 3 gegeven?
- Waar vindt de ondersteuning plaats? In de klas, buiten de klas of extern?

Maak een plan op basis van bovenstaande vragen en deel dit met het team. Voor iedere onderwijsprofessional zou het nu duidelijk moeten zijn hoe de ondersteuningsniveaus worden vormgegeven. Spreek met elkaar gelijk een evaluatiemoment af. Vervolgens kan worden bekeken aan de hand van de lees- en spellingresultaten welke leerlingen in aanmerking komen voor ondersteuning op niveau 2 en 3 en welke materialen hiervoor worden ingezet. Dan komt het meest lastige onderdeel: het maken van een rooster.

IN DE PRAKTIJK

Een rooster maakte ik aan de hand van de resultaten die de leerlingen hadden behaald op de toetsen. Dit was een groepsoverzicht waarin ik meteen kon zien wie in de klas of buiten de klas ondersteuning kreeg. Vol goede moed ging ik de eerste week van start om alle ondersteuning op te starten. Maar al snel zakte de moed mij in de schoenen. Mijn rooster bleek organisatorisch niet haalbaar. Té veel leerlingen hadden in té weinig tijd begeleiding nodig. Ik was veel tijd kwijt aan het geven van instructie over de materialen. Achteraf gezien had ik naar de effectiviteit van de materialen en hulpmiddelen moeten kijken.

Bekijk de materialen die je op school inzet op ondersteuningsniveau 2 en 3 eens eerlijk en kritisch. De voorbereiding en de uitleg van het materiaal kunnen veel tijd kosten. Bijvoorbeeld: de juiste werkbladen of opdrachten zoeken of instructie geven over hoe de leerling het materiaal gebruikt. Tegenwoordig hoeft dit niet meer en kan bijvoorbeeld de

inzet van een computerprogramma tijd besparen. Vaak zijn deze programma's methode-onafhankelijk, adaptief en snel inzetbaar. Veel scholen kiezen nu voor Letterster omdat dat een programma is voor ondersteuning van zowel lezen als spellen. Het programma Bouw! kan goed worden ingezet om vroegtijdig risicoleerlingen te signaleren en leesproblemen te voorkomen. Dit zijn programma's die ideaal zijn om te gebruiken bij de invulling van ondersteuningsniveau 2 en 3!

Kortom, om ondersteuningsniveaus 2 en 3 goed in te richten is afstemming tussen verschillende betrokkenen op school nodig. Maak een duidelijk plan, communiceer met elkaar en bedenk goed welke materialen er worden ingezet om het lees- en spellingonderwijs voor iedere leerling zo effectief mogelijk te maken. Succes! ←

Meer weten?

Kijk op www.lexima.nl voor meer informatie over hoe de programma's van Lexima ingezet kunnen worden binnen de verschillende ondersteuningsniveau's.

SOFTWARE VAN LEXIMA

Lexima helpt scholen bij het aanpakken van lees- en schrijfproblemen. Deze software biedt leerlingen ondersteuning op het gebied van lezen en schrijven. Voor elke fase in de schoolloopbaan zijn oplossingen beschikbaar die passen bij de ondersteuningsbehoefte van het kind. Ervaring door het grootschalige gebruik leert dat leerlingen met onze programma's grote stappen kunnen zetten. .

		Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Leesbevordering	Boekies • ON 1, onderdeel van ON 2 en 3								
Preventie	Bouw! • ON 2 en 3								
Remediëren	Flits Tutorlezen • ON 2 en onderdeel van ON 3								
	Letterster • ON 2 en 3								
	Letterstad • onderdeel van ON 2 en 3								
	BLOON • ON 1, 2 en onderdeel van ON 3								
	Dexlex • ON 2, onderdeel van ON 3								
Compenseren	Alinea Online • ON 1 en 2								
	Alinea Suite • ON 1 en 2								
	Kurzweil • ON 1 en 2								
	Read&Write • ON 1 en 2								